

Голас Радзімы

№ 24 (1646)
19 чэрвеня 1980 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

Усё нагадвае нам аб набліжэнні XXII Алімпіяды: уступаюць у строй спартыўныя збудаванні, з'яўляюцца ў продажы кніжкі, значкі і сувеніры. Маладзечанская фабрыка мастацкіх вырабаў пачала выпускаць сувеніры для гасцей і ўдзельнікаў Алімпіяды-80.

НА ЗДЫМКУ: рысавальшчыца Алена ТУПАЙЛА з партыяй новых сувеніраў.

Фота А. ЛАБАДЫ.

ЛЭС «ВЯСКОВЫХ ГАРАДЖАН»

«Дзеці сваёй зямлі»

стар. 2—3

**ЗЯМЛЯК ПЁТР КАРАЛЁУ ДЗЕЛІЦА
УРАЖАННЯМІ**

«Дзе сасна ўзрасла...»

стар. 4

**«ПАН ТАДЭВУШ» НА БЕЛАРУСКАЙ
МОВЕ**

«Эпапея, перакладзеная ў турме»

стар. 6

КАСМАНАЎТЫ ВЯРНУЛІСЯ НА ЗЯМЛЮ

З ПАВЕДАМЛЕННЯ ТАСС

9 чэрвеня 1980 года пасля паспяховага завяршэння праграмы выпрабавальнага палёту карабля «Саюз Т-2» касманаўты Малышаў Юрый Васільевіч і Аксёнаў Уладзімір Віктаравіч вярнуліся на Зямлю.

Касманаўты Папоў і Румін працягваюць работу на борце арбітальнага комплексу «Салют-6» — «Саюз-36».

У спускаемым апарце карабля «Саюз Т-2» дастаўлены на Зямлю матэрыялы выпрабаванняў, вынікі даследаванняў і эксперыменту, выкананых на борце станцыі «Салют-6» і на караблі «Саюз Т-2».

У ходзе аўтаномнага палёту карабля «Саюз Т-2» і сумеснага палёту ў складзе арбітальнага комплексу праведзены выпрабаванні і адпрацоўка розных рэжымаў кіравання і новых бартавых сістэм транспартнага карабля серыі «Саюз Т» у пілтуемым варыянце. Створаны саветкімі вучонымі і канструктарамі ўдасканалены транспартны карабель істотна расшырае магчымасці пілтуемых палётаў і абслугоўвання арбітальных навуковых станцыяў, адкрывае далейшыя перспектывы ў даследаванні і асваенні касмічнай прасторы.

ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ

ДЛЯ МАНЕЎРА АЎТАПАЯЗДОЎ

Любая па шырыні гарадская вуліца можа стаць праезджай для аўтапаяздоў, што перавозяць негабарытныя канструкцыі. Для гэтага трэба толькі забяспечыць аўтамабілі арыгінальнай сістэмай кіравання, распрацаванай у Беларускай тэхналагічным інстытуце.

Прапанаваная сістэма накіроўвае заднія колы па слядах пярэдніх. Яна значна аблягчае вадзіцелям грувасткіх машын маневраванне на любой вуліцы.

З МАРКАІ «ЛІДСЕЛЬМАШ»

Яшчэ аднаго механічнага памочніка атрымалі бульбаводы краіны. Лідскі завод сельскагаспадарчых машын асвоіў вытворчасць новага двухрадковага навяснага капальніка. У пары з трактарам «Беларусь» ён здольны за гадзіну ўбраць клубні з 0,7 гектара.

У адрозненне ад сваіх папярэднікаў капальнік аснашчаны больш надзейнай рамай, гумавымі коламі, валодае высокай праходнасцю. Элеватар яго выраблены без выкарыстання зваркі, са штампаваных вузлоў і дэталей, і таму клубні ў час уборкі не пашкоджваюцца. Аўтаматычнае счэпленне дазваляе механізатару наведваць новую машыну на трактар, не выходзячы з кабіны.

МАРОЖАНАЕ НА ПАТОКУ

«Алімпійскае», «Антарктыда», «Полос» і «Пінгвін» — так названы новыя віды марожанага, распрацаваныя спецыялістамі Мінскага халадзільнага камбіната № 2. Кожныя суткі майстры «халаднага цэха» адпраўля-

юць мінчанам 30 тон марожанага. Але гэтага ўжо мала. Манціруецца новая паточная лінія. А хутка тут пачнецца ўзвядзенне спецыяльнай фабрыкі марожанага, тэхнічны праект якой распрацаваў маскоўскі інстытут «Гіпрахалад».

ВЫХАВАЛЬНІК — ПРАЦА

Усе старшакласнікі школ рэспублікі ў дні летніх канікулаў будуць працаваць на вытворчасці. Многіх вучняў прымуць лагеры працы і адпачынку ў гарадах і райцэнтрах, а таксама ў калгасах і саўгасах. Завершана фарміраванне рамонтных брыгад старшакласнікаў, якія пад кіраўніцтвам вопытных майстроў будуць абнаўляць школы, дамы і кватэры ветэранаў вайны і працы. Створаны працоўныя аб'яднанні падлеткаў для работы на новабудуемых, на аб'ектах меліярацыі і ў лясніцтвах, на ўборцы ўраджаю.

ЭКСПАНАТЫ З БЕЛАРУСІ

У новым павільёне «Падсобныя прамысловыя вытворчасці і промыслы ў сельскай гаспадарцы» на Выстаўцы дасягненняў народнай гаспадаркі СССР ёсць і экспанаты з Беларусі. Сярод іх — прадукцыя кансервавых заводаў саўгаса «Рассвет» Мінскага, калгаса «Зара» Баранавіцкага раёнаў.

Вялікі маляўнічы плакат паведамляе наведвальнікам галоўнай выстаўкі краіны, што ў Беларусі ёсць 53 сельскія прадпрыемствы на перапрацоўцы агародніны і фруктаў. Яны выпускаюць 40 назваў пладова-ягадных і агароднінных кансерваў і пладова-ягадных він.

Дзяржынская птушкафабрыка дасягнула сваёй праектнай магутнасці. Гэта дазволіць прадпрыемству пастаўляць гандлёвай сетцы Беларусі больш за тры мільёны бройлераў у год.
НА ЗДЫМКУ: у адным з птушнікаў фабрыкі.

ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ

ЯК ЖЫВЕ Ў ГОРАДЗЕ БЫЛІ СЕЛЯНІН

ДЗЕЦІ СВАЁЙ ЗЯМЛІ

У Пінску, які абрасце па ўскраінах мікрараёнамі сучаснай жыллой забудовы, ёсць, нават блізка да цэнтра і звычайныя, падобныя на вясковыя вуліцы. Тут пераважна драўляныя, уласныя ці дзяржаўныя, дамы на адну-дзве сям'і, густы бэз у палісадніках, кветнікі пад вокнамі, дарожкі ад веснічак да ганкаў.

На адной з такіх вуліц я шукаў кватэру Мікалая Саўчанчыка. Дом пад патрэбным мне нумарам аказаўся двухпавярховым цагляным катэджам на чатыры сям'і. Уваход у двор пільнавала старая-старая, сукаватая, падцярэбленая энзіу яблыня, што невядома якой сілай усё яшчэ трымалася за грунт сваімі каранямі.

Як сустрэне мяне гаспадар, якім чалавекам акажацца ён — былы сялянскі сын, які трыццаць гадоў назад адарваўся ад бацькоўскага караня і паступова прыжываўся на гарадской глебе?

Калі на заводзе штучных скур мне казалі пра рабочых — выхадцаў з вёскі, я слухаў, сёе-тое ўдакладняў і думаў: з кім жа пазнаёміцца, пагутарыць, да каго пайсці? Да ўсіх жа не зойдзецца. Называліся дзесяткі прозвішчаў, сем'яў, і ў кожным выпадку — такія падобныя лёсы, жыццё! Што ж я адкрыю для сябе, чым здзіўлю чытача? (Чытачу ж заўсёды хочацца нечага незвычайнага).

Заварочваю за вугал дома і... адразу сутыкаюся з гаспадаром.

«Саўчанчык Мікалай Пятровіч, 54 гады, родам з вёскі Завідчыцы Пінскага раёна. На заводзе — з часу яго заснавання (дваццаць гадоў), спачатку слесар, цяпер брыгадзір слесараў. Адукацыя 10 класаў. Жонка — загадчыца дзіцячага сада-ясляў. Маюць двух сыноў, жывуць у дзяржаўнай кватэры...»

Гэтую афіцыйную даведку, калі б хацелася, можна было б і прадоўжыць. Але вось ён сам перада мною, жывы чалавек.

Мікалай Пятровіч адрываецца ад газеты, якую чытаў, прыглушае транзістарны радыёпрыёмнік, вітаецца і, асабліва не высвятляючы, што мне ад яго трэба, запрашае ў кватэру. Мы здымаем у прыхо-

жай вулічны абутак (так у нас цяпер прынята), ступаем па мяккім шэрым паласе да каналы.

Неўпрыкмет кідаю позірк на пакой. Не бог ведае якая раскоша, але ўтульна. Тэлевізар, паліца з кнігамі, буфет з розным посудам... З усёго вылучаю букет цюльпанаў у вазе на сталі, што стаіць пасярод пакоя. Кветкі буйныя, яркабаравыя.

— Самі вырошчаеце? — пытаюся ў гаспадара.

— У суседа расцілі, вось прынес — пастаў, кажа. Мы ж колькі гадоў у адным двары жывём. А кветкі — паглядзіце — прыгожыя!..

Калі ішоў да Саўчанчыкаў, думаў: пазнаёмлюся з усёй сям'ёй, пагутару. Аказалася, Мікалай Пятровіч дома адзін, а на работу яму сёння ў начную змену. Жонка на цэлы тыдзень паехала ў Брэст на вучобу. Малодшы сын, Вася, год як у Мінску вучыцца, у радыётэхнічным інстытуце. А старэйшы, Саша, ажаніўся, паехаў нядаўна з маладой жонкай, выпускніцай тэхнікума, на новае месца жыхарства.

Вось і разлятаюцца дзеці з роднага гнязда. А здаецца, ці даўно было, калі ён, адслужыўшы армію, і яна, закончыўшы педагагічнае вучылішча, абое з вёсак, выпадкова сустрэўшыся ў горадзе, пайшлі адной дарогай! Як і з чаго пачыналася іх жыццё?

— Як у нас кажуць цяпер — з нуля. Калі пажаніліся, не мелі нічога. Стол пазычылі, а сядзелі на маім салдацкім чамадане. Былі ў нас на дваіх адна лыжка і чыгунок...

Так пачыналі ўсе іх равеснікі ў нялёгка пасляваенныя гады. Жылі тады аднолькава — вяскоўцы і гараджане, і прасіць большага, праправаваць не было чаго: трэба было самім усё ствараць занава.

У кожнага чалавека, які прыязджаў з вёскі ў горад, быў свой пачатак. Але давайце параўнаем. Я паказваю свайму субяседніку канадскую газету «Вестнік». У сувязі з 50-годдзем Федэрацыі рускіх канадацаў яна нядаўна пісала:

«У 1926-30 гадах з заходніх абласцей Беларусі і Валыні ў Канаду хлынулі масы сялян з надзеяй уладкавацца на заробкі. Усе яны марылі зарабіць грошы і, вярнуўшыся на ра-

дзіму, некай паправіць свае справы. Але глыбокі эканамічны крызіс 30-х гадоў, усе тыя пакуты, якія прынес ён працоўным увогуле, а імігрантам у першую чаргу, хутка ацвяразілі іх; надзеі на хуткі заробок у чужой багатай краіне аказаліся марнымі. Прыбыўшы ў Канаду без кваліфікаваных прафесій, без мовы, без грошай, імігранты атрымалі добры ўрок палітычнай эканоміі. На кожным кроку іх удзелам была самая цяжкая работа... Рабочыя лагеры, куды сілай заганялі людзей, як жывёлу, і трымалі ў нечалавечых умовах голаду, антысанітарый, холаду і катаржнай працы, вырасталі па ўсёй краіне».

Мікалай Пятровіч працятаў, задумаўся. Бачу: словы гэтыя не тое што дайшлі да яго розуму — яны кранулі яго сэрца. Ён апусціў на калені газету, сказаў:

— У нас не было нічога падобнага...

Яшчэ толькі аднаўлялася ў гарадах прамысловая вытворчасць, а ўжо будаваліся рабочыя інтэрнаты, школы, адкрываліся сталюкі, нават бібліятэкі і клубы. І чалавек з вёскі не адчуваў сябе тут чужым, лішнім, нікому не патрэбным, у яго нішто нават не пытаўся, якога ён паходжання. Цаніліся яго праца, кемнасць, старанне. Такія хутчэй атрымлівалі свой локат у інтэрнаце, больш кваліфікаваную і больш аплочваемую работу. Дарэчы, каб павысіць кваліфікацыю, патрэбна было толькі жаданне.

Так у Пінску, як і ў іншых гарадах, з былых сялян выраслі тысячы кадравых рабочых прамысловых прадпрыемстваў, будоўляў. Іх рукамі будаваліся па сутнасці, новы горады. Нішто дакладна не лічыў, але мяркуючы, што былых сялян у горадзе, ва ўсіх галінах вытворчасці і абслугі прыкладна 70 працэнтаў. І прыток рабочай сілы з вёскі не спыняецца: заканчаюць сярэднія школы юнакі і дзяўчаты, набываюць спецыяльнасць і прыходзяць на гарадскую вытворчасць. Прафесіі выбіраюць, што каму падабаецца. У Пінску цяпер прамысловых прадпрыемстваў больш за дваццаць, а яшчэ — сфера абслугоўвання.

Толькі адно новае прадпрыемства — камбінат верхняга

гарызонты навукі

ЗАГАДКІ ДЫСТЫЛЯВАНАЙ ВАДЫ

Беларускія вучоныя выявілі, што ўласцівасці дыстыляванай вады мяняюцца на працягу сутак, залежаць ад пары года, становішча Сонца, Зямлі і Месяца. Аб адкрытай з'яве, якая, на думку спецыялістаў, мае вялікае навуковае і практычнае значэнне, расказвае намеснік загадчыка лабараторыі вадароднай энергетыкі Інстытута цепла-і масаабмену АН Беларускай ССР Міхаіл ЯРОШАУ.

— Для даследчыка вада (злучэнне вадароду і кіслароду) поўная загадка. Напрыклад, да гэтага часу вучоныя дакладна не ведаюць структуры яе малекул. Пад удзеяннем радыяцый вада раскладзецца на вадарод і кісларод, але цікава, што пры гэтым раптам з'яўляецца трэці, «лішні» элемент — азот. Дарэчы, мы не можам растлумачыць, чаму моры і акіяны перанасычаны азотам. На ваду, нарэшце, аказваюць уплыў нават слабыя магнітныя палі.

Дыстыляваная вада ўжо

некалькі гадоў з'яўляецца аб'ектам увагі беларускіх вучоных. Усё пачалося з таго, што ў лабараторыі вадароднай энергетыкі Інстытута цепла-і масаабмену АН Беларускай ССР не змаглі правесці прасцейшы дослед. Эксперымент заключаўся ў тым, каб раскладці ваду на вадарод і кісларод не ў герметычных пасудзінах, як гэта прынята, а ў адкрытай сістэме. Зрабілі арыгінальны бараметрычны манометр з трубкай у выглядзе каўпака-паплаўка. Газы, што з'яўляюцца пры раскладанні вады, выціскаюць яе з паплаўка ў адкрытую пасудзіну. Такім чынам можна дакладна ўлічыць, колькі выдзяляецца газаў пры пэўнай дозе гамавыпраменьвання. Вось тут і пачаліся непаразуменні. Сотні доследаў, праведзеных у аднолькавых умовах, давалі зусім розныя вынікі. Аб'ём газаў, што вылучыліся ў маі, прынялі за 100 працэнтаў, а ў студзені атрымалі 190 працэнтаў. За правільнасць тарыроўкі мы ручаліся, за дакладнасць прыбора таксама. У чым жа справа?

Патрабавалася некалькі гадоў збору эксперыменталь-

ных даных, каб крывыя «не зразумелых» паводзін вады паўсталі ў выглядзе стройнай сістэмы. Аказалася, што «хрыбты» і «раўніны» супадалі па месцах з год у год. Супадзенне, праўда, не было ідэальным, але сумненняў у паўтарэнні працэсаў не было. Выявіліся таксама рытмічныя цыклы вылучэння газаў. Гадзіны пік прыпадалі на 6 гадзін раніцы і 18 гадзін вечара.

Безжыццёвая, пазбаўленая мікробаў, солей, самых значных прымесей, хімічна чыстая вада «адчувала» поўны сутак і года. Змяненне ўласцівасцей вады мы тлумачым гравітацыйнымі і электрамагнітнымі з'явамі, што ўзнікаюць у залежнасці ад размяшчэння Сонца, Зямлі, Месяца.

Прафесар Аляксандр Елькін звярнуў увагу на тое, што максімумы на графіках сутачнага газавылучэння супадаюць па часу з прылівамі і адлівамі, выклікаемымі, а вядома, уплывам Месяца. Прафесар Барыс Радзімаў, сцвярджае, што іменная вада дапаможа растлумачыць эффект рознасці скорасцей

ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ

трыкатажу — запатрабавала восем тысяч чалавек. Значна павялічылася колькасць рабочых месц у горадзе з уводам у строй завода кавальска-прамывальна-аўтаматычных ліній, завода ліцейнага абсталявання, стварэннем буйной вытворчай базы па меліярацыі, з рэканструкцыяй завода штучных скур. Новыя прадпрыемствы адкрыюцца ў наступнай пяцігодцы. Увогуле, тэмп развіцця прамысловай вытворчасці ў Пінску цяпер вышэй, чым натуральны прырост насельніцтва, таму без прытоку рабочей сілы з іншых месц горад не можа абыйсціся. Едзе сюды пераважна моладзь з палескіх вёсак, едзе не таму, што дома дрэнна жывецца. На Палесці і цяпер усё яшчэ адчуваецца лішак рабочей сілы, тым больш, што з кожным годам павышаецца ўзровень механізацыі і аўтаматызацыі сельскагаспадарчай вытворчасці. А як набыць у горадзе спецыяльнасць, аб гэтым клапаціцца адміністрацыя, мясцовыя ўлады.

Так вельмі хутка, без асаблівых турбот і клопатаў (у Мікалая Саўчанчыка іх было, вядома, больш, бо час быў іншы) сялянскія дзеці становяцца паўнапраўнымі гараджанамі, карыстаюцца ўсімі тымі дабротамі, што дае чалавеку сучасны высокаарганізаваны горад. Дарчы, і з вёскай сувязей не губляюць: дапамагаюць калгаснікам у час тэрміновых сельскагаспадарчых работ і проста ездзяць да бацькоў у госці.

...У Саўчанчыка бацькоў ужо няма. Але жывуць у вёсцы сястра-калгасніца, родная цётка. Часам ім патрэбна дапамога, а часцей — звычайная людская ўвага. І Мікалай Пятровіч — не ўрадаваецца ў сваіх Завідчыцах. Перад ад'ездам сваякі, вядома, не прамінуць пакласці гасцю кавалек сала ці дзесятак яек. Але гэта не той харч, з якога гарадская сям'я жыве, а звычайныя падарункі.

Уласнай аўтамашыны Мікалай Пятровіч не мае, бо не адчувае ў ёй неабходнасці, калі трэба куды — грамадскага транспарту хапае. У вольны час любіць папрацаваць на агародзе пры доме, пачытаць кніжку, схадзіць да сяброў у госці ці запрасіць да сябе, а летам, усюсю — паехаць па грыбы, ягады.

Шчыра кажучы, пасля сустрач з Мікалаем Саўчанчыкам мне яшчэ думалася: а можа занадта ўдачлівае аказаўся ён, асеўшы ў горадзе, можа — шчаслівае выключэнне? І мяне цягнула знаёміцца з новымі і

новымі «вясковымі гараджанамі» — работнікамі завода штучных скур, дзе працуе 1670 чалавек. Ды не, ніякага выключэння: такія ж шчаслівыя лесьці!

Дырэктар завода Міхаіл Бабін правёў мяне па ўсіх цэхах, паказаў вытворчасць: што ні кажу — хімія, але зроблена ўсё, каб працавалася лёгка. Старшыня заўкома прафсаюза Надзея Пыж, таксама была «дзяўчына з вёскі», якая ведае ўсіх на заводзе ў твар і можа расказаць, як жыве кожная сям'я, дала падрабязную інфармацыю аб сацыяльна-бытавых фактарах «прыжываемасці» сялян на заводзе. Іх ня мала: недарагое добраўпарадкаванае жыллё, поўная забяспечанасць дзіцячымі дашкольнымі ўстановамі, свой цудоўны піянерскі лагер, магчымасць адпачыць, падлячыцца, паказаць свае спартыўныя або мастацкія здольнасці... Зрэшты, многія з гэтых даброт, вядома, пакуль што не ў той меры, ёсць і ў сучаснай беларускай вёсцы. Але і горад не ставіцца да сялянна як да чужынца.

У апошні дзень маёй камандзіроўкі ў Пінск захацелася наведацца ў мясцовы краязнаўчы музей. Пераходзячы з залы ў залу, я натрапіў на фотаздымак 1936 года. «Перасяленцы на пагранічнай станцыі Земгалі ў чаканні поезда» — сведчыць падпіс. Сядзяць на рэйках маладзіцы, склаўшы рукі, нацягнуўшы нізка на вочы шэрыя хусткі. Насцярожана паглядаюць мужчыны. І ніводнага вясёлага, узнёслага твару! Што гнала іх з родных мясцін? Аказваецца, я знайшоў тут жа, у музеі: «Пазбаўленыя зямлі і работы, працоўныя масамі пакідалі сваю радзіму, каб у далёкіх заморскіх краях шукаць заробку. Толькі за дзесяцігоддзе (1927—1937) з Палескага ваяводства эмігрыравала 30,3 тысячы жыхароў, пераважна ў Паўднёвую Амерыку і Канаду». А што чакала іх у заморскіх краях, пра гэта напісалі яны самі ў газеце «Вестник».

...Ехалі і будуць ехаць дзеці палескіх сялян у гарады — у блізка Пінск ці на будоўлі далёкай Сібіры: каго куды цягне прызванне, рамантыка, жаданне працаваць сябе. Уладкоўваюцца на новых месцах, знаходзяць справу, якая ім па душы.

У іх зусім іншы лёс, чым у заходнебеларускага пакалення 20—30-х гадоў. Яны не выгнаннікі. Яны дзеці сваёй краіны, сваёй зямлі.

Мікола ВАСІЛЕУСКІ.

ліноўваецца. З'яўляюцца новыя тунелі, падземныя гаражы, пераходы, аўтадарожныя развязкі, калодзежы водазаборных збудаванняў, ёмістасці для захоўвання нафтапрадуктаў і многае іншае. Узвядзенне падземных збудаванняў — працаёмкая і дарагая справа. Найбольш адказныя і складаныя работы звязаны, як правіла, з забіўкай шпунта, наладжаннем розных мацаванняў, замарожваннем грунту і г.д.

Новыя перспектывы для будаўніцтва падземных збудаванняў адкрывае спосаб, які атрымаў назву «сцяна ў грунце». Ён садзейнічае пакаранню работ, паліпшыўшы іх якасць, дазваляе будаваць сцены побач з будынкамі, а таксама ўнутры цэхаў, іншых памяшканняў.

Мінскі трэст «Спецбудо» больш чым два гады паспяхова прымяняе гэты спосаб. Па новай тэхналогіі ўведзены помпавыя станцыі, сцены станцый мінскага метро. Гэта дало магчымасць у тры разы скараціць тэрміны будаўніцтва, значна знізіць сабекошт работ.

Малыш з'явіўся на свет, упершыню зірнуў на сонейка сваімі няцяглівымі вочкамі. І шчаслівая жанчына заззяла: цяпер яна маці. Упершыню назваўшыся гэтым гордым і ласкавым імем, наўрад ці яна задумалася, які доўгі і складаны шлях трэба адолець, пакуль яе кроха набудзе сілу, стане на свае ногі. Першымі памочнікамі маці, галоўнай апорай будуць урачы — тыя, хто з першых хвілін бяруць на сябе адказнасць за развіццё фізічна здаровага, моцнага, загартаванага малыша.

У нашай рэспубліцы ля калыскі нованароджаных разам з акушэрамі і педыятрамі стаяць і вучоныя — супрацоўнікі Беларускага навукова-даследчага інстытута аховы мацярынства і дзяцінства. НА ЗДЫМКАХ: загадчыца акушэрскага аддзялення інстытута кандыдат медыцынскіх навук М. МАРКОўСКАЯ праводзіць гуртку «Шлюб і сям'я»; у аддзяленні нованароджаных. Агляд малышоў праводзяць супрацоўнікі інстытута (злева направа) Н. ЦЫГАНКОВА, Р. ПАЛЯКОВА, В. ДАМБРОўСКІ; расці здаровым, малыш!

Фота У. МЯЖЭВІЧА.

ДЗЯРЖАўНЫ АРБІТРАЖ У СССР: У ЧЫМ СПЕЦЫФІКА?

«ЭТЫКА» ЭКАНАМІЧНЫХ АДНОСІН

З прыняццем у СССР новага закона аб Дзяржаўным арбітражы, які пачынае дзейнічаць з 1 ліпеня 1980 года, народная гаспадарка атрымае больш эфектыўны сродак барацьбы з парушэннем «этыкі» эканамічных адносін.

Пры «рыначнай эканоміцы», як вядома, пакаранне за парушэнне эканамічных абавязкаў перад партнёрамі выступае часцей за ўсё ў выглядзе няўстойкі, якая добра б'е па кішэні парашальніка, нярэдка прыводзячы да фінансавога краху.

У савецкай эканоміцы іншыя абставіны. Прадпрыемствам валодае не прыватная асоба, не фірма, не кансорцыум, супраць якога можна было б ужыць спаганне, а дзяржава. Дырэктар, старшыня фірмы з'яўляюцца толькі дзяржаўнымі служачымі, якія атрымліваюць зарплату, што, вядома ж, не можа пакрыць і малага працэнта страт, панесеных пацярпелым бокам.

Ранейшы вопыт выкарыстання супраць вінаватых прадпрыемстваў санкцый у выглядзе штрафаў не апраўдаў сябе: дзяржава фактычна перакладвала грошы з адной сваёй кішэні ў другую. У час, калі ўнутрыгалаўная і міжгалаўная кааперацыя яшчэ не былі дастаткова развіты, падобны «лібералізм» адчуваўся не так рэзка. Цяпер парушэнне дагаворнага абавязацельства адным з партнёраў часцей за ўсё выклікае ланцуговую рэакцыю. Эпоха лібералізму пакаранняў зьяўляе сябе.

У савецкай прэсе ў апошнія гады з гэтай прычыны было пямала крытычных выступленняў. Спашлюся для прыкладу на адно з апошніх, якое па часу папярэднічала прыняццю новага закона аб Дзяржаўным арбітражы.

Карэспандэнт газеты «Советская Россия» па Цюмені, дзе размешчаны буйныя за-

пасы нафты, рэзка крытыкаваў Міністэрства прамыслова-вага будаўніцтва СССР, кіраўніцтва якога сарвала планавы заданне па ўзвядзенню жытля для нафтавікоў. У выніку дэнарадажэнне, на якім здабываецца кожная чацвёртая тона савецкай нафты, аказалася ў складаным становішчы. З-за недахопу рабочых рук, галоўная прычына якога ў незабяспечанасці жыллем, зрываюцца планы росту здабычы. Дзяржава нясе сур'ёзныя страты. У 1980 годзе для выканання заданняў урада ў раён Цюмені запатрабуецца прыцягнуць дадаткова каля 20 тысяч рабочых, аднак іх набор становіцца цяпер даволі праблематычным з-за непаваротлівасці Міністэрства прысловава будаўніцтва. Гэта яскравы выпадак, калі санкцыі, як матэрыяльныя і юрыдычныя, так і маральныя (а яны таксама прадугледжаны палажэннем аб арбітражы) могуць дапамагчы выправіць вострую сітуацыю і пакараць вінаватых.

Прыняцце новага закона аб Дзяржаўным арбітражы, які грунтуецца іменна на ўзмацненні эканамічных санкцый, немагчыма разглядаць у адрыве ад цэлага шэрагу новых з'яў у кіраванні народнай гаспадаркай. Само з'яўленне гэтага закона звязана з узростаннем ролі чыста эканамічных рычагоў у эканоміцы. І перш за ўсё з ростам гаспадарчай самастойнасці прадпрыемстваў. Зразумела, гэта не звязана з пераглядам фундаментальных канцэпцый развіцця савецкай эканомікі. Прыбытак, як і раней, з'яўляецца калектыўнай уласнасцю. Але для зацікаўленасці прадпрыемстваў і міністэрстваў у выніках дзейнасці доля прыбытку, якая застаецца ў распараджэнні прадпрыемстваў, істотна павялічваецца. На рахунках заводаў і фабрык

цяпер будуць збірацца дадаткова буйныя сумы, якія належаць калектыву прадпрыемства і ідуць пераважна для матэрыяльнага заахвочвання работнікаў і на сацыяльныя патрэбы.

Такім чынам, з'явіўся той рэальны «дывідэнд», на які можна наклаці спаганне, і гэтак спаганне цяпер ужо адчуваецца не як маральнае пакаранне, а як сур'ёзная эканамічная санкцыя. Дзяржаўны арбітраж, як тлумачыцца ў адным з артыкулаў закона, можа спаганяць штраф — няўстойку непасрэдна з рахунку вінаватага.

Было б, аднак, неапраўдана прыводзіць паралель паміж мадэлямі санкцый, што выкарыстоўваюцца ў сацыялістычным і капіталістычным грамадстве. Паміж «савецкімі» і «рыначнымі» санкцыямі ёсць прыцыповае адрозненне. Санкцыя на капіталістычным Захадзе ўжываецца і не можа не ўжывацца інакш, як да канкрэтнага трывальніка капітала, у СССР — да прадпрыемства ў цэлым, а правільней сказаць — да калектыву прадпрыемства, робячы яго такім чынам калектывна зацікаўленым у бездакорнай рабоце.

Прыняцце новага закона, такім чынам, трэба разглядаць як далейшае развіццё тэндэнцыі на больш прагматычнае спалучэнне матэрыяльнага і ідэйнага пачаткаў, што ляжаць у аснове савецкай сістэмы гаспадарання.

Савецкая санкцыя ў тым выглядзе, у якім яна вынікае з новага закона аб Дзяржаўным арбітражы, можа, безумоўна, нанесці адчувальны ўрон усяму калектыву, пачынаючы ад дырэктара і канчаючы вахцёрам, але яна не можа прывесці ні да краху завода, ні да страты рабочых месц.

Вячаслаў КОСЦКАЎ, аглядальнік АДН.

руху Зямлі вакол Сонца з'яўляюцца часткай нашай планеты. Акрамя таго, вада — асноўная складалачая ўсіх жывых істот. Значыць, адкрываецца магчымасць павялічыць паглядзець на «таямнічыя» біялагічныя з'явы, звязаныя з рухам Зямлі вакол Сонца, размяшчэннем Месяца і г.д.

Усё гэта цікавыя перспектывы далейшых даследаванняў. Але ўжо сёння відавочна прыкладнае значэнне адкрытай з'явы. Яна, напрыклад, што ў тонкіх тэхналогіях, што выкарыстоўваюцца ваду, трэба ўлічваць яе сутачны і сезонны ўласцівасці. Карацей кажучы, вада можа больш эфектыўна працаваць на чалавека.

СЦЯНА ў ГРУНЦЕ

Сучаснаму гораду становіцца цесна ў сваіх межах. Ён не толькі расце ў вышыню, але і ваглыбляецца пад зямлю. Сетка падземных збудаванняў з кожным годам усё больш інтэнсіўна разга-

НА ЗЯМЛІ БАЦЬКОЎ

ДЗЕ САСНА ЎЗРАСЛА...

У гэты вечар Пётр Каралёў ад'язджаў з Мінска. Працягвалася яго падарожжа па Савецкаму Саюзу. Першым горадам на нашай зямлі, які ён наведаў, была Масква, потым Калінін, Ленінград. З Мінска наш зямляк накіроўваўся ў Смаленск, адтуль — зноў у Маскву і назад, у Канаду.

У нумары гасцініцы «Юбілейная», дзе мы размаўлялі, усё было акуратна прыбрана перад дарогай, напачатку стаялі спакаваныя чамаданы, а на стала ляжалі незаклееныя бялюткія канверты, з якіх выглядвалі ранкі стракатых паштовак.

— Вось, бачыце, — звярнуў маю ўвагу на іх Каралёў, — гэта я падзякі напісаў добрым людзям, з якімі пашчасціла мне тут сустрэцца.

Ён не абышоў добрым словам гда-перакладчыцу, што дапамагла пазнаёміцца з Мінскам, супрацоўнікаў «Інтурыста» і нават абслугу «Юбілейнай».

... Разлука з роднай зямлёй працягвалася амаль сорак гадоў. Да вайны Пётр Каралёў жыў разам з бацькамі ў невялікай вёсачцы пад Віцебскам. Быў ён амаль дзіцем, сямі класаў не скончыў, калі гітлераўцы адправілі яго на прымусовыя работы ў Германію. Пасля другой сусветнай вайны некалькі гадоў жыў у Бельгіі, перабраўся ў Канаду, у горад Садберы, дзе працуе на шахце, але думкі пра блізкіх, пра Радзіму былі заўсёды самымі неспакойнымі, самымі шчыльнымі. Ён пастаянна адчуваў патрэбу ў прайдзівым слове пра Бацькаўшчыну, хацелася ведаць, як ідзе там жыццё. Іменна тады і прыхваціўся П. Каралёў да чытання. Гэта была для яго адзіная магчымасць вучыцца, і, што не менш важна, кнігі давалі багатую інфармацыю.

— Класіка — гэта пра тое, што было да мяне, хай і вывучаюць той час гісторыкі, — жартуе мой субяседнік. — Вайна — гэта мой час. Я добра ведаю, што такое вайна.

І з Мінска Пётр Каралёў павёз кнігі пра партызан і падпольшчыкаў, пра вызваленне беларускай зямлі ад акупантаў. Ён паказаў мне багата ілюстраванае выданне «Партызаны Беларусі», дзе змешчаны фатаграфіі такіх вядомых кіраўнікоў партызанскага руху ў гады вайны, як В. Казлоў, С. Ваўпшасаў і іншыя.

— Я чытаў пра іх раней, — сказаў зямляк. — Добра ведаю кнігу самога Васіля Казлова.

Чытаючы пра блакаду Ленінграда і яго мужных абаронцаў, Пётр Каралёў запамінуў імя фельчара Марыны Салаўёвай. Гэтая мужная дзяўчына самааддана дапамагала раненым, vyrатавала не адно жыццё. І вось цяпер у Мінску адбылася сустрэча, якая ў першы момант здалася нашаму гоцю сапраўды фантастычнай.

Да яго ў Мінск з-пад Віцебска прыехала старэйшая сястра з сынам і нявесткай Качай. Як высветлілася ў час размовы, Кача — дачка той самай Марыны Салаўёвай, якую ён ведаў па кніжцы. Не часта бываюць у жыцці такія супадзенні!

— Цяжка словамі перадаць маю радасць, — мусіць, зноў захваляваўся, успомніўшы сустрэчу, Пётр Каралёў. — Столькі год не бачыліся. Перапісваліся, вядома, але хіба пра ўсё ў пісьмах раскажаш. Як прыехаў у Мінск, адразу адбіў тэлеграму, каб ехалі. Чакаў і не верыў, што ўбачу. А

яны, не марудзячы, прыехалі. І ўсё так складна атрымалася.

— А чаму вы самі так доўга сюды збіраліся? Даўно ўжо можна было сустрэцца з роднымі? — пытаюся я.

— Баяўся. Пісьмы пісаў, а ехаць баяўся...

— Чаго ж баяўся?

— Цяпер і самому цяжка сказаць, чаго. Мы ўсе там страхам падбіты, — нечакана проста прагучаў адказ Каралёва. — Прапаганда дужа стараецца. І ўсё супраць Савецкага Саюза. А калі доўга біць па адным і тым жа месцы, пачне балець. Вы тут, мусіць, ведаеце, які гвалт падняўся ў нас, калі савецкія войскі прыйшлі на дапамогу Афганістану. Усе сродкі інфармацыі трубілі аб «агрэсіі рускіх», «ваеннай пагроззе». І людзі паверылі, бо не чулі іншага. Але іменна ў гэты час правалілася авантура Картара ў Іране з так званым вызваленнем амерыканскіх заложнікаў. І ўсё раптам стала на свае месцы. Не адзін нармальны чалавек задумаўся, а ці праўда гэта, што савецкія войскі перайшлі афганскую граніцу з агрэсіўнымі мэтамі? Можна, і мне, як тым адурманеным людзям, патрэбен быў нейкі штуршок, каб пераадолець шматгадовы страх і прыехаць сюды.

Амаль тыдзень пражыў наш гоцю з Канады ў Мінску. У першы ж дзень гід «Інтурыста» паказала яму дарогу з цэнтра горада да атэля, расказала, якім відам транспарту можна да яго даехаць. Потым яна суправоджала Пятра Каралёва толькі тады, калі ён прасіў яе аб гэтым. Апынуўшыся ў новым раёне сталіцы, зямляк смела падыходзіў да паставага міліцыянера, звяртаўся да любога прахожлага, якія ветліва і добрамысліва тлумачылі, як даехаць да «Юбілейнай», знайсці патрэбны магазін, музей, парк. Аб парках Пётр Каралёў расказвае асобна, бо прысвяціў знаёмству з імі многа часу. Напрыклад, у парку Чэлюскінцаў ён пражыў сем гадаў.

— І не сумна вам было там?

— Не, што вы! Гэта было вельмі цікава!

Каля самага парка заканчваецца будаўніцтва адной са станцый метрапалітэна. Агледзеўшы яе, наш гоцю накіраваўся ў батанічны сад: ён прымыкае да парка Чэлюскінцаў. Потым паабедваў, пасядзеў на лавачцы, паназіраў, як адпачываюць людзі, у што апранутыя, які іх настрой, і застаўся задаволены. Калі пачало змяркацца, на танцавальнай пляцоўцы ярка ўспыхнулі агні, зайграла музыка. Пётр Каралёў накіраваўся туды і з прыемнасцю адзначыў, што з надыходам цемнаты жыццё не замірае, як гэта адбываецца ў іх у Канадзе і ў суседняй Амерыцы. Моладзь весяліцца.

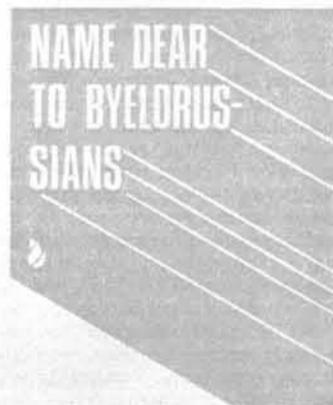
Пётр Каралёў вельмі шкадуе, што не змог трапіць на Алімпіяду. Спазніўся з білетамі — усе 13 тысяч месцаў, якія былі прадастаўлены Канадзе, аказаліся раскупленымі.

— Ну, нічога, — сучышае ён сам сябе. — На наступны год абавязкова прыеду зноў. У вёску з'езджу, хачу са старымі сябрамі сустрэцца. Няма для чалавека месца мілейшага за тое, дзе ён нарадзіўся. Ніяк не магу змірыцца з думкай, што калі надыйдзе мой час, пахаваюць мяне на чужой зямлі... Дзе сасна ўзрасла, там яна і красна.

Дзіяна ЧАРКАСАВА.

Выданні «Голасу Радзімы»

M. YERMALOVITCH

Нядаўна савецкі народ, усё прагрэсіўнае чалавецтва ўрачыста адзначылі 110-ю гадавіну з дня нараджэння правадыра сусветнага пралетарыяту Уладзіміра Ільіча Леніна.

Для нас, беларусаў, імя Леніна, яго ідэі і справы таксама дарагія. Многія пакаленні нашых землякоў да Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі былі пазбаўлены элементарных правоў, нават права называцца нацыяй, гаварыць і пісаць на роднай мове.

Сёння Беларусь — савецкая рэспубліка — з'яўляецца паўнапраўным членам многіх міжнародных арганізацый. Наш народ мае сваю мову і культуру. Ажыццяўляючы ленінскія ідэі, беларусы ўзнялі на высокі ўзровень прамысловасць, сельскую гаспадарку, культуру і навуку.

Стварэнню партыі новага тыпу, здольнай павесці за сабой народныя масы, здзейсніць пралетарскую рэвалюцыю і пабудаваць сацыялістычную дзяржаву, У. І. Ленін аддаваў шмат сіл з самага пачатку сваёй рэвалюцыйнай дзейнасці. Іменна ў гэты час ён звярнуў увагу на Беларусь. Наш народ ніколі не мірыўся з дэспатызмам, Беларусь мела слаўныя рэвалюцыйныя традыцыі і іграла важную ролю ва ўсерайскай барацьбе супраць самадзяржаўя. Першае ўпамінанне Леніна аб Беларусі адносіцца да 1895 года. З таго часу на працягу ўсёй сваёй шматграннай дзейнасці Уладзімір Ільіч пастаянна трымаў у полі зро-

ку і нашу Беларусь. Ён уважліва сачыў за жыццём нашага народа, яго барацьбой за нацыянальнае вызваленне, аказваў дапамогу беларускім рэвалюцыянерам, адстойваў правы працоўных на родную мову, культуру, нацыянальную дзяржаўнасць. Лепшыя рэвалюцыйныя сілы Беларусі адразу адчувалі магутны ўплыў генія Леніна і былі ўцягнуты ў арбіту яго думак і спраў. У бесмяротнай ленінскай спадчыне ёсць больш за 150 выказванняў, тэлеграм, запісак і іншых дакументаў, якія непасрэдна звязаны з нашым краем. У іх адлюстраваны важнейшыя моманты гісторыі беларускага народа: барацьба з царскім самадзяржаўем, узнікненне і развіццё бальшавіцкіх арганізацый, станаўленне і ўмацаванне Савецкай улады, развіццё эканомікі і культуры рэспублікі.

Падрабязна аб сувязях У. І. Леніна з нашым краем, аб дакументах, што датычаць гэтых сувязей, аб адносінах беларускага народа да вялікага правадыра чытачы маглі даведацца з брашуры Мікалая Ермаловіча «Дарагое беларускае імя», выпушчанай у бібліятэцы «Голасу Радзімы».

Пасля выхаду брашуры рэдакцыя атрымала мноства водгукаў чытачоў, у якіх гаварылася, што кніга была сустрэта з вялікай цікавасцю і дала магчымасць нашым землякам пазнаёміцца з невядомымі для іх бакамі шматграннай дзейнасці Уладзіміра Ільіча Леніна, яго ролю ў стварэнні і развіцці Савецкай Беларусі.

Але суайчыннікі выказвалі жаль, што гэту даволі цікавую брашуру з-за няведання беларускай мовы не змогуць прачытаць іх дзеці і ўнукі.

Прымаючы пад увагу шматлікія просьбы чытачоў, сёлетня брашура М. Ермаловіча «Дарагое беларускае імя» перакладзена на англійскую мову і выпушчана асобнай кніжкай у бібліятэцы газеты «Голас Радзімы».

Гэта дасць магчымасць пазнаёміцца з кнігай значна большай колькасці чытачоў за мяжой, якія цікавяцца жыццём і дзейнасцю заснавальніка першай у свеце сацыялістычнай дзяржавы Уладзіміра Ільіча Леніна.

Рыгор ФАМЕНКА.

На прасторах Родины

НА КАМЧАТСКОМ СЕВЕРЕ

В декабре этого года исполнился полвека с тех пор, как на севере Камчатки, там, где проходит 60-й параллель, был образован Корякский национальный (сегодня автономный) округ. Как живут в настоящее время коряки? Об этом на примере одного из оленеводческих хозяйств рассказывает корреспондент АПН.

В районе бухты Наталии, чуть выше 60-й параллели, бережье Охотского моря напоминает в конце августа сплошную серую подвижную массу. Это олени совхоза имени 50-летия СССР. Бухта — традиционное место их ежегодного забоя. Отсюда оленье мясо судами-рефрижераторами доставляется в наши дальневосточные порты, а затем по железной дороге — еще более отдаленным потребителям. Ежегодно совхоз сдает государству 2000 оленьих туш.

— За счет оленины наше хозяйство, где работают 145 человек, в прошлом году получило почти полмиллиона рублей прибыли, — рассказывает директор совхоза Ана-

толий Трофимович Софронов. — На что мы употребили выручку? Прежде всего, рабочие получили солидное дополнительное денежное вознаграждение в размере месячного заработка. Эта премия была начислена не только оленеводам, но и тем, кто трудится на вспомогательных участках совхоза. Значительная часть прибыли пойдет на благоустройство поселка Ачайваам, в котором проживает более 600 человек. Со временем планируем построить всем оленеводам дома городского типа с центральным отоплением. Уже заложены фундамент 12-квартирного дома, начали строительство новой школы на 190 учащихся, комплекса торгового бытового обслуживания...

Руководителей совхоза сегодня особенно волнует проблема кадров. Дело в том, что многие нынешние выпускники школы предпочитают традиционному ремеслу пастухов оленеводов городские профессии. Разумеется, их в этом трудно упрекнуть. Молодежь становится все образованней.

Вуліца Я. Купалы ў Мінску.

Фота Г. УСЛАВА.

СОВЕТСКИЕ ТРАКТОРЫ НА МИРОВОМ РЫНКЕ.

СИЛЬНЫЙ, КАК СЛОН,
ГИБКИЙ, КАК ЗМЕЯ

Первые советские тракторы (две машины) были сделаны в 1923 году. Дореволюционная Россия своих тракторов не производила и, как многое другое, импортировала их. Потребность в тракторах была невелика: их могли приобрести и эффективно использовать лишь крупные помещичьи и кулацкие хозяйства. Преобладавшие в стране крестьяне-бедняки и середняки обходились лошадьми, а то и сами впрягались в примитивные сельскохозяйственные орудия (даже простой плуг был не в каждом хозяйстве). После социалистических преобразований в деревне, массового объединения крестьян в колхозы картина резко изменилась. Потребность в тракторах стала нарастать лавинообразно. Импорт уже не в состоянии был ее удовлетворить, да и покупать за рубежом страна, создававшая собственную промышленность, стремилась лишь самое необходимое.

Сегодня Советский Союз выпускает тракторов (если не считать маломощных садово-огородных) больше всех в мире, больше, чем США и Япония, вместе взятые, вчетверо больше Великобритании, в четыре с лишним раза больше Италии.

Тракторы превратились в крупную статью советского экспорта. Только за один 1978 год их продано на внешних рынках на 263 миллиона рублей. 40 тысяч советских тракторов получили за год социалистические государства, более 11 тысяч — развивающиеся и развитые капиталистические страны, в том числе Канада, Франция, Италия, США, Великобритания, Испания, Греция... Всеоюзное внешнеторговое объединение «Тракторэкспорт» имеет деловые отношения с фирмами и организациями 60 с лишним стран. За рубежом создано около 30 гарантийно-консультационных пунктов, более двух тысяч станций технического обслужива-

ния, мастерских и ремонтных предприятий, 500 с лишним складов запасных частей. В нескольких странах работают технические центры, которые обслуживают советских тракторов сочетают с обучением местных граждан управлять ими.

Разумеется, советские заводы выпускают много различных типов тракторов. В их числе семейство «Кировцев» — колесных тракторов ленинградского объединения «Кировский завод». Это предприятие первым в мире стало делать крупными сериями колесные тракторы мощностью 220 лошадиных сил. Первые такие машины ушли за рубеж полтора десятилетия назад и получили весьма лестные оценки, в том числе золотые медали и дипломы международных выставок. Спрос на них на внутреннем и международном рынках оставался высоким, когда ленинградцы, к удивлению многих, сняли трактор с производства. Остановленный на две недели конвейер, заработав вновь, стал выдавать тракторы 300-сильной мощности.

Суть новшества, конечно, не только в увеличении мощности двигателя. Производимость новой машины на основных сельскохозяйственных работах минимум на треть выше, чем у ее предшественницы. Затраты на обслуживание снизились на 15 процентов. Повышен моторесурс, удобней стало управление, комфортабельней кабина. Машина «умеет» пахать, бороновать, поливать, возить, может работать как бульдозер... Диапазон использования «Кировца» новой модификации — 38 трудоемких операций. В Советском Союзе этот трактор признан лучшей машиной года и удостоен государственного Знака качества, что свидетельствует о его соответствии высшим мировым стандартам. Сильный, как слон,

и гибкий, как змея, — так отзывались о нем канадские фермеры, многие из которых предпочли «Кировец» трактору «Версеталт» американско-канадского производства.

Сейчас полевые испытания проходят «Кировцы» мощностью 450—500 лошадиных сил. Они наверняка окажутся еще более «способными», чем их старшие собратья. Немало новинок готовят и другие советские заводы — внешнеторговым партнерам Советского Союза будет что выбрать.

Тракторостроение относится к числу тех отраслей советской промышленности, с которыми многое связано в истории страны. Люди старшего поколения помнят, каким праздником было появление на колхозных полях первых тракторов. Помнят, как их не хватало и их приходилось приобретать у капиталистических фирм за золото. Помнят, как строились тракторные заводы в годы первых пятилеток — практически без строительной техники, без технического опыта. Потом эти самые заводы давали фронту танки и самоходные орудия. После войны разрушенные цеха поднимали из руин. В 1945 году удалось выпустить лишь 7700 тракторов суммарной мощностью двигателя 0,4 миллиона лошадиных сил. Капля в море для разоренной и обезлюдевшей в войну деревни!

Есть ли смысл вспоминать сегодня то, что было тридцать с лишним лет назад? Думаю, что да. Сопоставление того, что было, с тем, что есть, часто оказывается полезным. В частности, и тогда, когда речь идет о торговом партнере. Сопоставление помогает реально оценить его возможности и избавиться от иллюзий. В торговле без этого нельзя.

Александр ГУБЕР,
экономический
обозреватель АПН.

Дэлегацыі з Польшчы — частыя і жаданыя госці ў Беларусі. Вось і днямі партыйная дэлегацыя Плоцкага ваяводства, якую ўзначальваў першы сакратар ваяводскага камітэта партыі Казіміж Яняк, знаёмілася з мінскімі прадпрыемствамі, зрабіла паездку ў Салігорск, Любанск і Слуцкі раёны.
НА ЗДЫМКУ: польская дэлегацыя на Мінскім заводзе шацернаў.

Фота А. БАСАВА.

Зарубежная прэса аб СССР

СНОВА В МИНСКЕ

«Есть ли у Джона серая кепка?» — спросил голос, записанный на магнитофонной ленте. Студенты первого курса внимательно слушали запись на порядком поцарапанной ленте и, повторяя эту фразу, пытались имитировать английскую интонацию.

Однако молодая преподавательница сочла их произношение слишком русским. «Давайте послушаем оригинал», — сказала она, повернувшись ко мне. И я, как и одиннадцать лет назад, произнес: «Есть ли у Джона серая кепка?»

Студенты были поражены. Изо дня в день они слышали мой голос с тех пор, как приступили к изучению английского языка в Минском институте иностранных языков. И вот перед ними я, то есть «голос», но совсем не такой, каким они меня себе представляли. Они были несколько смущены. Я тоже.

В 1967—1968 годах я преподавал в Минске, пробыв в Советском Союзе один год по контракту, заключенному Британским советом. Летом 1979 года я с семьей снова оказался здесь.

Побратим нашего Ноттингема Минск принадлежит к числу наиболее стремительно развивающихся советских городов. Его население быстро увеличивается и сейчас перевалило за миллион. Город может гордиться своим цирком, оперой, несколькими драматическими театрами, концертным залом, университетом и плавательным бассейном. Его заводы выпускают тракторы, грузовики-вездеходы, часы, кожаные изделия, подшпильники.

Минск — город-герой. Это звание присвоено ему за стойкость и героизм его жителей в годы второй мировой войны. Здесь строится метро — кстати сказать, весьма своевременно. Но нынешние дорожное строительство и ремонтные работы в городе обусловлены не только строительством метро. Минск — один из пяти советских городов, в которых будут проводиться соревнования в рамках Олимпийских игр: здесь будут проходить некоторые футбольные матчи. Стадион Минска уже оснащен мощными прожекторами. Главные здания города реконструируются, а рестораны модернизируются в ожидании десятков тысяч гостей, не считая самих спортсменов.

Одиннадцать лет — достаточно большой срок, чтобы судить, что сделано за последние годы в крупных городах Советского Союза. Прежде всего бросается в глаза то, что минчане сейчас выглядят более зажиточными, чем раньше. Люди одеты нарядней и модней. На улицах стало больше личных автомашин. Открылись новые магазины. В витринах больше интересных товаров, на улицах больше световой рекламы, потребителям предлагают более широкий выбор товаров. В особенности улучшилось положение с жильем.

Минчане привыкли к иностранцам, лучше узнали их. В Минский институт иностранных языков теперь приезжают группы зарубежных студентов для усовершенствования в русском языке. Советские преподаватели имеют возможность побывать в Англии или во Франции в составе туристических групп или по командировке. Педагогический институт иностранных языков в Минске — один из лучших в Советском Союзе. Здесь имеются пять факультетов — английский, французский, немецкий, испанский, а недавно был открыт еще и итальянский.

Мой совет: следите за собой, если вы окажетесь в этом институте! Вас могут остановить на половине фразы, как остановили меня, и спросить: «Вы только что произнесли это слово как «юсэдж». Нас же учили произносить его «юзидж» («использование». — Ред.). Что считать правильным?»

Вы можете также услышать довольно откровенные замечания насчет вашего произношения гласных, замечания, исходящие от человека, который вовсе не хочет вас обидеть, а лишь, подобно профессору Хиггинсу, испытывает всепоглощающий интерес к вашему произношению и который не хуже этого героя «Пигмалиона» по вашему акценту может определить, откуда вы родом.

Я пришел в ужас, когда мне сказали, что, поскольку в Белоруссии большинство лиц, знающих английский язык, изучало последние одиннадцать лет произношение с моего голоса, постольку я несу ответственность за любые ошибки в «юсэдж» (а может быть, «юзидж») и в интонации...

Если вы побываете в Минске, то узнаете, как я говорю. Но только уговор — меня строго не судить!

Майкл БИНЬОН.
«Таймс», Лондон.

И все же проблема специалистов-оленьеводов решается здесь именно за счет вчерашних школьников. Каким образом?

Совхоз широко пользуется правом посылки в специальные средние и высшие учебные заведения своих стипендиатов. Совхозный стипендиат по окончании учебы должен вернуться на родину, где ему гарантируется работа по специальности с хорошим заработком. Многим выпускникам школы нравится такое участие в их судьбе, и сегодня оленьеводческое хозяйство ежегодно пополняется 10 молодыми специалистами. Этого количества, правда, еще недостаточно для полного решения проблемы, но она все же потеряла остроту.

Стабилизации кадрового вопроса способствуют и льготные условия обеспечения молодых специалистов жильем (оно предоставляется бесплатно), организация их отдыха на лучших курортах страны с оплатой ими лишь 30 процентов стоимости путевки.

Кроме того, в совхозе решили использовать опыт оленьеводческих хозяйств Крайнего Севера: через каждые 20 дней предоставлять пастухам 10-дневные оплачиваемые отпуска. Вначале были сомнения относительно экономической целесообразности такого решения. Однако очень скоро ру-

ководители хозяйства почувствовали: профессия оленьевода перестала отпугивать молодежь, женщины получили возможность не только заниматься домашним хозяйством, но и работать в совхозе. А раньше пустующие дома оленьеводов были привычной картиной: детей отправляли в школы-интернаты, а хозяйки уютную кочевку предпочитали одиночеству у домашнего очага.

Обеденный стол оленьевода-коряка испокон веков не отличался разнообразием: преобладали мясные и рыбные блюда, позднее в качестве гарнира появился картофель. Со временем совхозная столовая открыла дорогу в тундру «европейским» кушаньям: молочку, овощам, фруктам. Однако капризы погоды очень затрудняют регулярную доставку сюда, на север Камчатки, скоропортящихся продуктов. Поэтому было решено сделать ставку на развитие своего подсобного хозяйства.

Для обеспечения жителей Ачайваяма молоком и яйцами совхоз построил животноводческую ферму и птицеферму. Одновременно был решен вопрос о создании местной кормовой базы, так как доставлять фураж издалека слишком дорого. Правда, опыта выращивания кормовых культур в тундровой зоне, расположенной на вечной мерзлоте, не было. Но это не

остановило руководителей совхоза и специалистов. 18 тракторов, для которых «выписали» специальные приспособления, сделали свое дело: отвоевали у тундры участок земли и засеяли его кормовыми культурами. Однако и первый, и второй год новоселы не выдерживали «конкуренции» с местными травами. Лишь третий год принес удачу: совхоз заготовил на зиму 140 тонн силоса. В настоящее время ведутся работы по расширению зоны освоения тундры и укреплению кормовой базы для молочного животноводства.

Много делается и для улучшения снабжения населения овощами. Для выращивания помидоров и огурцов в этой климатической зоне недостаточно солнца и тепла. Но в Ачайваяме не спасовали перед трудностями. От строящейся котельной, которая подключит поселок к системе центрального отопления, будет отведен специальный трубопровод к парникам. Так что в скором времени в столовой и на прилавках продовольственного магазина появятся овощи собственного производства.

Слава ТАЙНС.
(АПН).

РЫХТУЕЦЦА ДА ВЫДАННЯ ПРАЦА БРАЌІСЛАВА ТАРАШКЕВІЧА

ЭПАПЕЯ, ПЕРАКЛАДЗЕНАЯ Ё ТУРМЕ

У гісторыі культуры ёсць з'явы, якія з цягам часу набываюць сімвалічнае значэнне. Да іх безумоўна адносіцца пераклад на беларускую мову эпапеі Адама Міцкевіча «Пан Тадэвуш», зроблены Браніславам Тарашкевічам пяцьдзесят год назад. Па загаду буржуазных улад яго, рэвалюцыянера і вучонага, кінулі ў гродзенскую турму — бадай, самую строгую ў тагачаснай Польшчы. Пасадзілі яго, хворага на сэрца, у камеру-адзіночку. Зрэдку аднастайную адзінотку вязня перапыняла з'яўленне наглядача, які кідаў колькі абьякавых, а то і абразлівых слоў. Словы гэтыя былі на мове блізкай, зразумелай, але не роднай, не той, на якой гаварылі бацькі і суседзі Тарашкевіча ў маленькім засценку Чарнулішкі, што каля Вільні.

І там не менш Браніслаў Тарашкевіч, седзячы ў польскай турме, дзень за днём перакладаў на беларускую мову шэдэўр польскага генія. Перакладаў у надзвычайна цяжкіх умовах. Начальства пільна ўлічвала кожны шматок паперы, нумаравала кожную старонку ў агульным шшытку. Таму нельга было дазволіць сабе раскошу рабіць чарнавікі. Увесь пераклад выношваўся і шліфаваўся ў галаве і толькі потым фіксаваўся на паперы — ужо ў закончаным выглядзе. Не было пад рукою самага элементарнага — слоўнікаў, даведнікаў. І зноў прыходзілася спадзявацца толькі на памяць, на ґрунтоўныя веды, на запанаваны ў Віленскай гімназіі і Пецярбургскім універсітэце. Каментарый да перакладу здзіўляюць сваёй энцыклапедычнасцю. А сам пераклад — багаццем мовы, творчым выкарыстаннем дыялектызмаў, дакладнасцю ў перадачы зместу і формы арыгінала.

Чаму Браніслаў Тарашкевіч, знаходзячыся ў турэмным зняволенні, выбраў для перакладу — побач з «Ільідай» Гамера — менавіта «Пана Тадэвуша»? Ды відаць таму, што, з'яўляючыся інтэрнацыяналістам, ён добра ўсведамляў: санацыйныя ўлады не маюць нічога агульнага з гераічным і шматпакутным польскім народам. Відаць, таму, што «Пан Тадэвуш» — вяршыня ў творчасці выдатнага сына гэтага народа Адама Міцкевіча, вяршыня ва ўсёй польскай паэзіі. І не толькі ў польскай. Гэта вяршыня агульнаславянская, агульнаеўрапейская, сусветная. Твор, які можна па праву паставіць побач з «Яўгеніем Анегіным» Пушкіна і «Фаўстам» Гёте. Твор, які з'яўляецца выражэннем не толькі нацыянальнага духу, але і агульначалавечых імкненняў да свабоды і шчасця.

І яшчэ, відаць, таму, што паэма была напісана земляком перакладчы-

ка, заснавана на беларускім матэрыяле. Яе аўтар, Адам Міцкевіч (1798—1855), нарадзіўся на Навагрудчыне. У Навагрудку прайшло дзяцінства паэта. Ходзячы па сялянскіх кірмахах і выселлях, будучы геній пільна прыслухоўваўся да мясцовых песень і казак, прыглядаўся да народных абрадаў. У родныя мясціны паэт часта прязджаў у час вучобы ў Віленскім універсітэце, працы ў Ковенскай гімназіі. Сюды, на Навагрудчыну, імкнуўся ён у марах, калі знаходзіўся ў ссыльцы і эміграцыі.

З гэтай нязмернай любові да Навагрудчыны, да яе народа нарадзіліся лепшыя творы Міцкевіча — балады «Свіцязь», «Свіцязянка», «Рыбка», паэма «Гражына», другая частка «Дзядаў», «Пан Тадэвуш».

«Пан Тадэвуш» — гэта ўзнёслы гімн Навагрудчыне, яе палям і лясам, яе працавітым людзям. У паэме творча выкарыстаны беларускія казкі і легенды, ужываюцца беларускія словы (покуць, вырай, рунь і інш.). Міцкевіч каларытна паказваў быт і норавы мясцовай шляхты, з якой выйшаў і сам. Паэт любіўца сваімі Сапліцамі, Гарэшкамі, Дабрынскімі, часам нават ідэалізуе іх. Аднак у цэлым эпапея «Пан Тадэвуш», як пісаў сябра Аляксандра Герцана Станіслаў Ворцаль, з'явілася «магільнай плітой, пакладзенай рукою генія на старую Польшчу». Сімпацыі аўтара перш за ўсё на баку юнага Тадэвуша, адважнага змагаючага за вызваленне радзімы і шчырага народолюбца, вызваліцеля сялян.

Нягледзячы на забарону царскай цензуры, «Пан Тадэвуш» хутка стаў вядомы ў Беларусі, трапіў «пад сялянскія стрэхі». Яго перапісвалі, завушвалі напамы. У 1858 годзе, відаць, рыхтуючыся да 60-годдзя з дня нараджэння Міцкевіча, Вінцэнт Дунін-Марцінкевіч зрабіў беларускі пераклад паэмы. Гэта быў яе першы славянскі пераклад — ранейшы, чым рускі, чэшскі, сербскі і пазнейшы толькі за нямецкі. У 1859 годзе першыя дзве кнігі (быліцы) «Пана Тадэвуша», «прыбранага ў мужыцкую сярмягу», былі выдадзены ў Вільні, але цензура спаліла ўвесь тыраж перакладу. І сёння ад яго захаваліся толькі два экзэмпляры. Потым Дунін-Марцінкевіч двойчы, у 1882 і 1884 гадах, прапаноўваў выдаць пераклад асобнай кніжкай, ды заклік ягоны застаўся без рэха. Толькі ў 1888 годзе ў Львове быў апублікаваны — побач з іншымі — пачатак беларускага перакладу як сведчанне папулярнасці Міцкевіча сярод славянскіх народаў.

Услед за Дуніным-Марцінкевічам за «беларусчанне» «Пана Тадэвуша» ўзяўся Аляксандр Ельскі. Пер-

шая частка яго перакладу, на жаль, вельмі недасканалая ў мастацкіх адносінах, убачыла свет у Львове ў 1892 годзе.

І вось у 1931—1932 гадах у турэмных засценках нарадзіўся трэці беларускі пераклад паэмы. Для нас асаблівае значэнне мае той факт, што зрабіў яго Браніслаў Адамавіч Тарашкевіч (1892 — 1938), выдатны грамадскі дзеяч, усебакова эрудзіраваны вучоны, акадэмік АН БССР. Яго імя добра вядома беларускаму народу. Прыгадаем, што ў 1923—1927 гадах Тарашкевіч з'яўляўся паслом польскага сейма, дзе страсна абараніў правы працоўных Заходняй Беларусі. У 1925 годзе ён звязаў свой лёс з КПЗБ. Тады ж узначаліў Беларускаю сялянска-рабочую грамаду, якая аб'ядноўвала каля 120 тысяч членаў. Гэта была самая масавая дэмакратычная арганізацыя ў тагачаснай буржуазнай Еўропе. Польскія ўлады неўзабаве разганялі Грамаду, а яе кіраўніка прыгаварылі да 12 год турэмнага зняволення. Вільня, Гродзёндз, Плёцк, Вронкі, Гроцна... Седзячы ў турмах гэтых гарадоў, Тарашкевіч пісаў рэвалюцыйныя адзоды і брашуры, ствараў тэкст песні «Марш Грамады», працаваў над гістарычнай граматыкай Беларускай мовы, перапрацоўваў сваю славетную «Беларускую граматыку для школ», якая вытрымала шэсць выданняў. У абарону вязня выступіла ўся прагрэсіўная Еўропа. У Мінску камітат у абарону Грамады і яе кіраўніка ўзначаліў Янка Купала. Побач з Максімам Горкім, Эрнстам Тэльманам, Георгіем Дзімітравым, Раманам Раланам Браніслаў Тарашкевіч быў выбраны ў ганаровы прэзідыум Еўрапейскага антыфашысцкага кангрэса ў Парыжы.

Пад націскам грамадскасці польскія ўлады вымушаны былі адпусціць Тарашкевіча. У 1933 годзе ён едзе ў СССР. З сабой вязе пераклад «Пана Тадэвуша», акуратна перапісаны адным з выпускнікоў Раданковіцкай гімназіі. У Маскве Тарашкевіч загадвае аддзелам Польшчы і Прыбалтыкі ў Міжнародным аграрным інстытуце, піша працы па эканоміцы, гісторыі, мовазнаўству, уносіць праўкі ў рукапіс «Пана Тадэвуша», рыхтуецца яго выдаць. Напружаную працу перапынілі няслухныя абвінавачванні, цалкам знятыя ў 1956 годзе.

Пасля смерці Тарашкевіча сем тоўстых шшыткаў з перакладам «Пана Тадэвуша» засталіся ў Маскве, у яго ўдавы Ніны Аляксандраўны. У 1967 годзе яна перадала рукапіс у адзін з музеяў. Аднак шырока літаратурная грамадскасць не ведала пра існаванне шшыткаў. Лічылася, што яны загінулі. І ўсё ж жыла вера, што ра-

ней або пазней пераклад знойдзецца. Калі ў 1962 годзе ў «Польмі» быў надрукаваны ўрывак з паэмы, выдатны польскі пісьменнік Яраслаў Івашкевіч аптымістычна пісаў: «Трэба мець надзею, што пераклад Тарашкевіча поўнасцю будзе апублікаваны ў самым бліжэйшым часе».

Шоў час. Эпапея польскага генія на-ранейшаму прываблівала беларускіх перакладчыкаў. Былі апублікаваны ўрыўкі з яе ў перакладзе Максіма Танка, Сяргея Дзяргая. Зроблены поўны пераклад Пятром Бітэлем. Завяршае сваю цікавую працу Язэп Семяжон.

Адначасова ў Беларусі, Літве, Польшчы многае рабілася для ўвечавання памяці Браніслава Тарашкевіча. У Раданковічах, на доме, дзе ён жыў, была ўстаноўлена мемарыяльная дошка. Такая ж дошка выдана на з'яўленне ў Вільнюсе, на вуліцы Людаса Гіры, дзе палымны рэвалюцыянер працаваў у 20-х гадах. Браніславу Тарашкевічу прысвечаны магнаграфіі беларускага даследчыка Арсена Ліса (1966) і польскага гісторыка Аляксандры Бэргман (1977). У беластоцкім альманаху «Белавежа» была апублікавана чацвёртая быліца Тарашкевічавага перакладу «Пана Тадэвуша». У Вільнюсе, на кватэры былой супрацоўніцы Беларускага банка Марыі Паўловіч, знайшлі арыгінал 11 і 12 быліц таго ж перакладу. Уржэце, у музейных запісках адшукалі і сем «маскоўскіх» шшыткаў. Нядаўна яны паступілі ў аддзел рукапісаў і рэдкіх кніг фундаментальнай бібліятэкі імя Якуба Коласа АН БССР. Там жа захоўваецца і частка арыгінала, якая набыта ў Вільнюсе. На аснове абодвух рукапісаў многа падрыхтавана навуковае выданне, якое ўключана ў план выдавецтва «Навука і тэхніка» на 1981 год. Побач з вывераным тэкстам перакладу ў яго ўключаюцца і каментарый — як самага Міцкевіча, так і Тарашкевіча.

Такім чынам, сёння можна сввердзіць, што надзея Яраслава Івашкевіча здзяйсняецца. Беларускі чытач упершыню атрымае поўны тэкст «Пана Тадэвуша» на роднай мове. Пераклад, зроблены пяцьдзесят год назад у турэмных засценках, несумненна, будзе мець не толькі гісторыкалітаратурную, але і мастацкую каштоўнасць. Ён з'явіцца красамоўным сімвалам беларуска-польскага літаратурнага аднання, дружбы двух братніх славянскіх народаў.

Прапаную чытачам «Голасу Радзімы» ўрывак з перакладу «Пана Тадэвуша» — апісанне буры, якім пачынаецца дзесятая быліца.

Адам МАЛЬДЗІС.

Адам МІЦКЕВІЧ

ПАН ТАДЭВУШ

УРЫВАК З ДЗЕСЯТАЙ БЫЛІЦЫ.

А гэныя раннія, зразу рассечаны тучкі
вышэй узляталі на неба, як чорныя птушкі,
і збіраліся ў кучу. Ледзь сонца з палудня схадзіла,
я іхняе стада паўнеба зусюль аблажыла
вагромністай шпарай, каторая з ветрам ляцела
шпарчэй і шпарчэй, абніжалася, болей гусцела,
аж бокам адным напалоў ад неба аддзёрта
і выпята ім да зямлі, ў шырыню распрасцёрта,
як парус вялізны, вятры ўсе ў абоймы хапала,
з палудня на захад па небе разгоніста гнала.

Мамент цішыні. Анямелі паднебны разлогі.
Глухое паветра замоўкла, казаў бы з трывогі.
І збожжа, што перш да зямлі прылягала сцібламі
ды зноў угару залатымі трасло каласамі,
кіпела, як хвалі, — паставу цяпер нерухому
прымае, ўзіраецца ў неба і чапура салому.
І тож пры дарозе зялёныя вербы і таполі,
што перш, бытта плачкі-жанкі пры хаўтурным пры
доле,

хіляліся часам, круцілі даўгімі рукамі,
цяпер, як памёршыя, з выразам немым жалобы,
стаяць, моў бы статуі тыя сыпільскай Ніёбы.
Асіна дрыгуча адна толькі лісцем шапоча.

Тавар, што да хаты звычайна ідзе неахвоча,
цяпер жа натоўпам бяжыць, пастыроў не чакае,
пакінуўшы пасьбу, да хаты хутчэй уцякае.
Бугай капытамі і рагамі капае і рые,
пужаючы стада, раве гэтак дзіка, як вые;

карова да неба ўздыхае вялікае вока;
губу адкрывае здзіўлена, ўздыхае глыбока;
няўрымстуе кнур, замарудзіўшы ў тыле, скрыгоча,
крадзе снапы збожжа і сабе на запас іх валоча.
Схаваліся птушкі пад стрэхі, ў лясы, між кустамі;
і толькі вароны, ставы абступішы стадамі,
сабе прахаджаюцца вагам, спакойна ідучы,
кіруючы чорныя вочы на чорныя тучы,
з сухага шырокага горла язык выстаўляюць,
тапурачы крылле, дажджовай купелі чакаюць.
Ды і тыя, збаяўшыся лішне вялікае буры,
у лес пацягнулі, падобна ўзлятаючай хмуры.
Апошняя з птушак, зухвала сваёй быстрынёю,
то ластаўка, чорную тучу прашыўшы стралою,
урэшце спадае, як куля...
На захад зямля яшчэ сонцам была залачона
і панура свяцілася, неяк жаўтава-чырвона;
ўжо хмура сученне падобна да сеці кідае
і лове астаткі святла, а за сонцам спяшае,
казаў бы хацела яго захапіць прад заходам.
Ужо колькі віхроў раз за разам прасвіснула сподам;
адзін за другім летучы, сыпляць каплі дажджысты,
буйныя і круглыя і ясны, як град так зярністы.
Віхры во сакнуліся накрыйкі моцна і шчыльна,
змагаюцца ў дольках і круцяцца, як матавільна,
са свістам, да дна ў ставах скаламучваюць воды.
Успалі на лозы, на луг, паптаўшы гароды.
Ламаюцца лозаў галіны, пракосаў завіваў
на вецер лятуць, моў бы рваныя жменьмі грывы,
змяшаныя з кудрамі сноп'яў. Вятры ўсё выноць,

зваліўшыся ў дол на раллю, там качаюцца, рыюць
і рвуць: віхру трэцяму робяць праход, а страшному,
каторы рвануўся з раллі, моў бы стоўб чарназёму,
лабом сваім круце зямлю і паветра мароча,
нагамі ж пяском засыпае аж зоркам у вочы,
таўсее, шырэйшым канцом падпіраючы хмуру,
і агромнай сваёю трубою атрублюе буру.
З тым цэлым хаосам вады, курапылу, былінаў,
саломы, лістоў і травы, наламаных галінаў,
віхры удаваюць у лес і па нетрах у пушчы
равуць ведзьмядзямі.
Тымчасам з дажджывстае гушчы
плюшчаць ужо каплі, як з сіта. Грымнуў срэбнаранны
пярэн раз за разам. Зліваюцца каплі ў струны
і звязваюць неба з зямлёю даўгімі касамі,
ды ўраз, як з вядра, яны бухаюць шумна пластамі.
Ужо і зусім так закрывілася неба з зямлёю,
іх бура і ноч ачопілі заслонай густою.
Аж трэсне часамі на некай неба старонцы,
і буры арханел, як бы аграмнястае сонца,
рассвеціцца тварам ды ізноў за нябесным разломан
схаваецца, хмурыцца дзверы затрэснуўшы громам.
Ізноў змагаецца бура, шалее навалына,
а цёмнасць таўсее, гусцее, маўляў, датыкальна.
Зноў шум і грымоты прыціхнуць хвілінкай малою,
то ізноў загрыміць, зашуміць, як бы хлюсьне вадою.
Заціхла ў канцы. Толькі чуцен шум ліп каля дому
і шэманне лісця, і рэха дэльёка грому.

Пераклад Браніслава ТАРАШКЕВІЧА.
(Друкуецца ўпершыню).

СПЕКТАКЛЬ «ПЛАЧ ПЕРАПЁЛКІ» СТОРАНЫ НА БЕЛАРУСКИМ ТЭЛЕБАЧАННІ
ПАВОДЛЕ АДНАЙМЕННАГА РАМАНА ІВАНА ЧЫГРЫНАВА

«ПЕРАКАНАННЕ — ГЭТА І ЁСЦЬ ДУША»

Слоў Дзяніса Зазыбы, якія вынесены ў заглавак, няма ў тэлеспектаклі. Бо ён скажа іх паліцэйскаму Брава-Жыватоўскаму ў другой частцы дылогіі Івана Чыгрынава — у «Апраўданні крыві». Але гэтае лакалічнае выказванне дае нам магчымасць глыбей унікнуць у сутнасць таго, што адбываецца з верамайцаўцамі.

Жнівень 1941 года прынес у акружаную лесам вёсачку над Бясядзію трывогу і пакутлівыя роздумы. Адыходзяць з баямі часткі Чырвонай Арміі, вось-вось з'явіцца нямецка-фашысцкія захопнікі. Што рабіць? Як жыць далей?

І ў такім звыклым для вясцоўцаў «піцьці піцьці» перапёлкі, і ў гримотах далёкага бою, што служаць гукавым фонам для першых сцэн, першых дыялогаў тэлеспектакля, адчуваецца напружанасць сітуацыі. Сцэнарысты і рэжысёр вылучылі двух галоўных герояў, два супрацьлеглыя характары —

Зазыбу і Чубара. Падрабязна паказаны шлях кожнага — роздумы, сумненні, прынятае рашэнне.

Частка першая знаёміць тэлегледача з Зазыбам. (Яго ролю цудоўна выконвае заслужаны артыст БССР Павел Дубашынскі). Гэта немалады чалавек, які ў грамадзянскую вайну быў удастоены ордэна Чырвонага Сцяга, працаваў старшынёй калгаса ў родных Верамейках, пакуль не арыштавалі па беспадстаўнаму даносу яго сына Мацея, студэнта. Тады кіраваць стаў прыезджы Чубар, а Зазыба стаў загадчыкам гаспадаркі, фактычна намеснікам старшыні калгаса. Ён адганяў калгасны статак у тыл і вярнуўся дамоў хворы: выпіў у спёку халоднай вады. Але не ўласнае здароўе турбуе яго. Ён клапаціцца пра людзей, якія вымушаны застацца на акупіраванай ворагам тэрыторыі, пра верамайцаўскіх баб і іх дзяцей, мужы і старэйшыя

браты якіх ужо на вайне. Словы і паводзіны Зазыбы па-народнаму мудрыя. У кожнай справе для яго галоўнае — людзі. Ён яшчэ не бачыў фашыстаў, бо яны пакуль не дайшлі да Верамеек, не ведае, як разгорнуцца падзеі, але ўнутрана гатовы да супраціўлення ворагу, да барацьбы за свае перакананні, вернасць якім не здолелі пахіснуць жыццёвыя нягоды. «Хто з роднае зямлі ўцякае, той ворага не перамагае», — афарызмам адказвае ён на рэзкія словы Чубара, што, маўляў, хто па-сапраўднаму любіў Савецкую ўладу, той даўно зняўся з месца.

Застаўшыся ў калгасе за галоўнага, бо Чубар такі падаўся з Верамеек, Зазыба збірае членаў праўлення, і яны разам прымаюць рашэнне наконт раздзелу жытняга поля і раздачы калектыўнай маёмасці. Ох, як нялёгка было Зазыбу рабіць такое, разбураць створанае самім жа! Але ён любую справу прывык рабіць грунтоўна, не спяшаючыся, уважыўшы ўсе магчымыя варыянты. І адказнасць не перакладае на чужыя плечы. Узрунены, што немцы ліквідуюць калгас як праяўленне Савецкай улады, Зазыба бачыць сэнс у яго захаванні. Ён рашуча спыняе верамайцаўскіх баб, падбухтораных дзэзерцірам Раманам Сёмачкіным, якія спрабавалі расцягнуць вупраж з канюшні. Нечаканая вестка наконт «ляяльнасці» акупантаў да калгасаў — так ім будзе лягчэй вывезці сабранае збожба — скіроўвае думкі Зазыбы ў іншы бок. І вось мы бачым вынік: з сажнем у руках ён ідзе дзяліць поле пераспелай збажыны.

Зазыба — Дубашынскі — чалавек нешматслоўны, павольны ў рухах, надзвычай перакананы ў паводзінах. Ён моцны сваёй шчырасцю, праўдзівасцю, стойкасцю. Таму яго службовае «падзенне» не зменшыла аўтарытэту прызнаванага вясковага кіраўніка. Верамайцаўцы раяцца з ім, чакаюць яго рашучага слова, і сакратар райкома партыі Маштакоў, як самаму надзейнаму чалавеку, даручае Зазыбу радыстку Марылю, якую трэба ўладкаваць у мястэчку.

Экран часта набліжае да

ЧУБАР — заслужаны артыст БССР Г. ГАРБУК.

гледача твар Зазыбы-Дубашынскага, нібы падкрэсліваючы прастату і мудрасць гэтага сталага вясцоўца. Яго вочы лепей усіх слоў перадаюць душэўную трывогу, тугу і радасць, сумненні і рашучасць. А колькі чалавечай годнасці бачым мы ў паводзінах Зазыбы-Дубашынскага, калі паліцэйскі паслугач Драніца прыйшоў забраць яго ордэн Чырвонага Сцяга! Ён не сварыцца, не ўспыхвае ад такой абразы, а цярдліва, па-сялянску хітра тлумачыць Драніцу, што здаў свой ордэн, калі ганяў калгасны статак у тыл. Зазыба і тут з'яўляецца гаспадаром становішча, і ў спрэчках з паліцэйшкім Брава-Жыватоўскім ён бярэ верх сваёй перакананасцю. У вобразе Зазыбы ўвасобілася сумленне вёскі, адвечная народная мудрасць. Гэты чалавек трывала стаіць на нагах. І не адны верамайцаўцы бачаць у ім апору і надзею.

А вось Чубар (яго ролю выконвае заслужаны артыст БССР Генадзь Гарбук) у тых жа абставінах замітусіўся. Кінуўся даганяць апалчэнцаў, потым прыбіўся да салдат, якія выходзілі да сваіх пасля выканання спецзадання, заблудзіў у лесе, натрапіў на акружэнцаў на чале з палкавым камісарам (заслужаны артыст БССР Мацвей Федароўскі) і быў здзіўлены, ашаломлены разважаннямі вопытнага камандзіра наконт партызанскай вайны, месца кожнага чалавека ў змаганні з акупантамі.

Чубар паварочвае назад, да Верамеек. Ён, можа, упершыню ў сваім жыцці пачынае мысліць больш шырока і самастойна. Але ж гэтая справа патрабуе і розуму, і вопыту, і шчырай спагадлівай душы. А Чубару пакуль уласцівы адназначныя рашэнні, што ляжаць на паверхні.

Чубар (яму прысвечана другая частка тэлеспектакля) увесь

час у руху, у дзеянні. Калі Зазыбу мы бачым на экране то ў разважлівай гутарцы, то ў маўклівым роздуме, дык Чубар, здаецца, і на хвілінку не прысядзе. Хіба засне, змораны блуканнямі па лесе. Думаю, што стваральнікі спектакля наўмысна падкрэслілі мітуслівасць Чубара. Гэта характарызуе яго як асобу. З малых год застаўшыся сіратаю, Радзівон увесь час імкнуўся да прастаты, аблегчанасці. На першым часе гэта дало магчымасць выжыць, потым стала характарам. Выканаць чыйсці загад прасцей, чым прыняць сваё рашэнне. Дагадзіць начальству лягчэй, чым жыць клопатамі соцень калгаснікаў. Вымушаны суровымі абставінамі да ўласных роздумаў і ацэнак, Чубар пакутуе, набівае сабе «гузы», адкрывае глыбіні чалавечай даброты (сустрэча з Пелагеяй) і варажой подласці — дарога звяла яго з ваенурачом, розум якога памуціўся пасля жahlівай гібелі брата пад фашысцкімі танкамі. «Спагадлівы» начальнік лагера ваеннапалонных адпусціў урача дамоў, даўшы яму пропуск на права праходу праз акупіраваную фашыстамі тэрыторыю да самага... Свядлоўска. Чубар-Гарбук у гэтай сцэне проста вар'яцее. Такага нахабства ён нават ад ворага не чакаў. Гнеў патрыёта перарастае ў рашучасць змагацца. Да Верамеек Чубар дабіраецца, калі калгаснікі на чале з Зазыбам пачынаюць дзяліць жыта...

У канцы кожнай часткі тэлеспектакля панарамай праходзяць перад глядачом твары вясцоўцаў — жанчын, старых, дзяцей. Цярпліваць і пакута, годнасць і рашучасць, упэўненасць і спакой чытаюцца на іх. Гэта здымаліся не акцёры, а звычайныя людзі, нашы сучаснікі. І разумеш простую ісіцуну: народна вечны.

Валянціна ТРЫГУБОВІЧ.

ЗАЗЫБА (справа) — заслужаны артыст БССР П. ДУБАШЫНСКІ.

ВЫСТУПЯЦЬ ПЕРАД АЛІМПІЙЦАМІ

Для ўдзельнікаў і гасцей адборачнага алімпійскага футбольнага турніра, які будзе праходзіць у сталіцы Беларусі, падрыхтавана вялікая і цікавая культурная праграма.

З пятага чэрвеня ў філармоніі працуе Культурны цэнтр па абслугоўванню замежных турыстаў. Перад гасцямі горадагероя выступаюць Дзяржаўны народны хор БССР і фальклорна-харэаграфічны ансамбль «Харошкі».

У тэатральнай зале Дома афіцэраў у дні Алімпіяды пройдуць канцэрты Дзяржаўнага народнага аркестра БССР імя Жыноўіча, вакальна-інструментальных ансамбляў «Песняры», «Верась», «Чараўніца», народнага артыста БССР В. Вуя-

чыча і эстраднага ансамбля «Топіка».

У алімпійскай вёсцы Стайкі перад спартсменамі і гасцямі Алімпіяды выступаць ансамбль народных інструментаў Дзяржтэлерадыё БССР, заслужаная артыстка рэспублікі В. Шутава, Мінскі камерны аркестр, ансамбль старадаўняй музыкі «Кантабіле», лаўрэат Міжнароднага конкурсу М. Сеўрукоў, ансамбль цымбалістаў Белдзяржфілармоніі пад кіраўніцтвам заслужанай артысткі БССР Т. Сцяпанавай, салісты тэатра оперы і балета БССР.

12 ліпеня ў Палацы спорту адбудзецца канцэрт майстроў мастацтваў БССР для беларускіх алімпійцаў.

У культурнай праграме «Алімпіада-80» у Маскве прымуць удзел тры беларускія калектывы: фальклорна-харэаграфічны ансамбль «Харошкі», Дзяржаўны народны хор БССР і вакальна-інструментальны ансамбль «Песняры».

ГУЧАЛА ПОЛЬСКАЯ МУЗЫКА

Саюз кампазітараў БССР наведалі госці з Польшчы. Сярод іх — прафесар Варшаўскай акадэміі музыкі, аўтар кнігі пра жыццё і творчасць Станіслава Манюшкі, кампазітар В. Рудзінскі; доктар мастацтвазнаўчых навук, ініцыятар стварэння музея С. Манюшкі ў мястэчку Убель пад Чэрвенем М. Фуке; рэжысёр-пастаноўшчык опер С. Манюшкі, у мінулым — салістка оперы М. Фолтын. Дэлегацыя пабывала на радзіме класіка польскай музыкі, у сядзібе-музеі. У зале Саюза кампазітараў БССР быў наладжаны канцэрт: у выкананні беларускіх музыкантаў Л. Гарэліка, Т. Міянсаравай, І. Шыкуновай, В. Цішынай, І. Райхліна, Л. Малышавай гучалі камерна-інструментальныя творы і раманы В. Рудзінскага.

Брэсцкая майстрыха Вера ГАУРЫЛЮК са сваімі вырабамі. Фота Э. КАБЯКА.

любія сэрцу мясціны

ПТУШЫНЫ РАЙ

З узвышша перад намі адкрыўся такі цудоўны краявід, што я не вытрымаў і папрасіў шафера спыніцца. Унізе патануў у зеляніне садоў і старадаўняга парку ціхі гарадскі пасёлак Асвея. А за ім — як акінуць вокам — возера. Правей яно цягнулася аж да самага сіняга лесу, які быў ледзь бачны ў смузе гарачага жнівеньскага дня. Возера блішчэла, нібы сярэбранае: па ім, як па моры, лёгкі ветрык каціў «барашкі».

Па велічыні Асвейскае ўступае толькі Нарачы. Плошча яго 52 квадратныя кіламетры, даўжыня — 11,4 кіламетра. Уразілі не толькі памеры, але і незвычайная цішыня. Яна апусцілася на возера і нібы лёгка гайдалася на серабрыстых хвалях. Падумалася, што ў такім прывабным кутку — рай для ўсяго жывога. І ў гэтым я пераканаўся, пражыўшы тут тыдзень.

Возера неглыбокае, у сярэднім крыху больш чым два метры. Таму летам яго добра праграваецца. Вада цёпла, як у лужыне, і цёмная: дно тут тарфяное. Водарасці аж бяжучы. Здаецца, ім не хапае на дзесяць гадоў. І яны прабіваюцца на паверхню цэлымі калоніямі, густымі і зялёнымі.

Найбольш зарастае паўночная частка вадаёма. Сюды мы і кіруем на маторцы. Астравы чароту трапляюцца ўсё часцей. І вось перад намі суцэльная зялёная сцяна. Выключылі матор, узлялі за вёсла і неўзабаве трапілі на сцэжку ў прымятых водарасцях. Па ёй падаліся, як па калідоры. А выйшлі на «паляну» — і апынуліся... у царстве качак.

Мне рэдка даводзілася бачыць адразу столькі птушак. Занятая пошукам ежы, яны не звяртаюць на нас увагі. Плаваюць паволі, спакойна. І толькі калі наблізішся амаль да самага вывадка, птушкі, цяжкія, тлустыя, лянiва ўзлятаюць. Адляцяць крыху і грузна плюха-

юцца, узнімаючы пырскі. На другой «паляне» дзіўны малюнак: беляя, як снег, лілей ўсыпалі яе, і між іх грацыёзна плаваюць цёмныя качкі. Гэта непаўторна прыгожа.

— Птушак тут не злічыць, — гаворыць мой спадарожнік, работнік мясцовага лясніцтва. — Толькі прамыслова-паляўнічых вясной набіраецца звыш дзесяці тысяч.

На Асвейскім і яго берагах жывуць чырвоначалыя вірцы, чыркі, крыжанкі, вялікія паганкі, гогалі, бакасы, вальдшнепы, краншнэпы. За два гады, што мінулі пасля стварэння заказніка, палобшала глушцоў, на трох такавішчах налічваецца да васьмідзсяці асобін. Колькасць цецерыкоў павялічылася да чатырохсот. На такавішчах бачылі да 250 спяваючых курапатак, рабчыкаў, турухтанаў. Гняздуюць рэдкія ў рэспубліцы чубатыя чэрняці, а таксама малыя чайкі, тры калоніі якіх налічваюць па некалькі тысяч птушак. Тут знаходзіцца адзінае вядомае ў Беларусі гняздо арлана-белахвоста. Жывуць даволі рэдкія для гэтых мясцін шэрыя жоравы, чорныя буслы, кулоны, сокалы сапан і дзербнік, белакрылыя крачкі.

У заходняй частцы возера ёсць востраў. Ён цягне да сябе, нібы невядомая краіна, і хочацца хутчэй пранікнуць у яго тайны. Няма легенд бытуе аб людзях, якія пасяліліся тут з даўніх часоў. Гарадзішча на востраве ўзнікла ў III стагоддзі да нашай эры. Тады на востраве раслі некранутыя лясы. Зараз палавіну яго — 250 гектараў — апрацоўваюць рабочыя мясцовага саўгаса, вырошчваюць у асноўным травы. Іх пасевы спрыяюць птушкам, зайцам, іншым жывым істотам. Берагі пакрыты дзікім разнатраўем.

Мы селі адпачыць. Прыпякала сонца. Ад духмянага паху траў кружылася галава. І здавалася, што ўсё навокал напоўнена вясёлымі галасамі коні-

каў, жучкоў, іншых насякомых.

— Звярніце ўвагу, — сказаў мой спадарожнік, — «хімію» тут фактычна не прымяняюць, таму і насякомых так многа. Мы павінны захаваць востраў, пасадзіць дубы, ліпы, сасновыя і бярозавыя гаі.

Вёскі на востраве ўжо няма: саўгас перасяліў яе жыхароў у Асвею. Не стала таксама яшчэ некалькіх дробных вёсак і хутароў на поўнач ад возера, дзе раскінуліся лясы ды балоты. У многія месцы, асабліва вясной і восенню, чалавеку не дабрацца. Тут — уладанні звяроў. Надзвычай спрыяльныя ўмовы для ласёў, іх у статках сустракалі па дзесяць-васемнаццаць. Дзікі жывуць у балотна-лясным масіве, як на дачы. Трава тут — да пояса, чарот — вышэйшы за чалавека. У снежні, калі прыходзіць дзікі з Латвіі, іх налічваецца да 200.

Зручныя для сябе ўчасткі выбралі казулі. Ёсць пасяленні баброў, каля тысячы андатраў. Жывуць іншыя жывёлы — гарнастаі, тхары, барсукі, куніцы, выдры, зайцы...

Асвейскі паляўнічы заказнік створаны нядаўна. Задача яго — захаваць і павялічыць фауну — датычыць не толькі Беларусі. Справа ў тым, што 22,6 тысячы гектараў гэтага ўнікальнага кутка размешчаны на паўночным захадзе — на граніцы з Расіяй і Латвіяй. Асвейскае ляжыць на птушыным шляху «з вараг у грэкі». Лебедзі, гусі, качкі, чырвоначалыя гагаркі, даўганосыя крохалі, іншыя пярнатыя пры пералёце ў вярэй прыпыняюцца на гэтым своеасаблівым прычале, дзе ім створаны ўмовы для адпачынку перад далёкай дарогай.

У час кожнага пералёту на возеры адпачывае па некалькі дзсяткаў тысяч птушак. Такіх зручных «станцый», багатых на корм, з добрым прытулкам, у рэспубліцы не шмат. Возера — выдатная база для вывучэння жыцця птушак і звяроў.

Мікалай ДЗЕЛЯНКОўСкі.

Бачу, шчаслівая ты, унучка. У добры час замуж выходзіш. Але паслухай, што я табе скажу, якую параду дам...
Фота У. ГРЫШАНОВІЧА.

ПЛАНЕТА БЕЛАРУСЬ

З МІЖНАРОДНАГА ПЛАНЕТНАГА ЦЭНТРА АТРЫМАНА ПАВЕДАМЛЕННЕ: НОВУЮ МАЛУЮ ПЛАНЕТУ, АДКРЫТУЮ САВЕЦКІМІ АСТРАНОМАМІ, НАЗВАЛІ БЕЛАРУСЬ.

Такіх планет, як наша Зямля, у Сонечнай сістэме — дзевяць. На сённяшні дзень адкрылі і вывучылі рух больш чым дзвюх тысяч астероідаў — малых планет. Многія з іх хутчэй падобныя на гіганцкія скалістыя глыбы, чым на шарападобныя планеты. Рухаюцца яны, галоўным чынам, паміж арбітамі Марса і Юпітэра.

У нашай краіне назіранні астраідаўных целаў вядуцца ў Крымскай астрафізічнай абсерваторыі. У першаадкрывальнікаў малых планет ёсць права даваць сваім «новароджаным» імёны. Пасля зацвярджэння Міжнародным планетным цэнтрам яны заносзяцца ў спецыяльны каталог разам з парадкавымі нумарамі новых планет. Якія ж назвы прынята даваць астероідам?

У большасці — звычайныя жаночыя імёны. А ёсць і такія планеты, як, напрыклад, Цыялкоўская, Камсамолія, Масква, Ныва...

Малая планета № 1793 была названа Зойя у гонар бяспраднай савецкай патрыёткі Зойі Касмадзіям'янскай. Гэтым быў пакладзены пачатак стварэнню Касмічнага мемарыяла героям Вялікай Айчыннай.

Нядаўна з Міжнароднага планетнага цэнтра ў Інстытут тэарэтычнай астраноміі прыйшло паведамленне аб тым, што за малой планетой 2 170 зацверджана назва Беларусь. Гэта планета была адкрыта крымчанамі, і па іх прапанове названа ў гонар ардэнапоснай Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі.

А. КОРАТЦАЎ.

КАЛЕКЦЫЯ

СЯРЭДНЕВЯКОВАГА НУМІЗМАТА

«У Беларусі, дзе ні капі — на скарб наткнешся», — жартуюць гісторыкі. Нагляднае пацвярджэнне таму — унікальная калекцыя сярэдневяковых манет, знойдзеная меліяратарамі ў пойме ракі Клява ў Магілёўскай вобласці.

— Знаходка ў многім пакуль яшчэ загадка для даследчыкаў, — сказаў дацэнт Беларускага ўніверсітэта В. Рабцэвіч. У калекцыі прадстаўлены манеты, якія чаканіліся ў XVI—XVII стагоддзях у розных дзяржавах свету. У ёй няма і двух аднолькавых экзэмпляраў. Манеты, якія ў той час былі яшчэ рэдкія, відаць, сабраны сярэдневяковым нумізматам.

Знаходкі, зробленыя на тэрыторыі Беларусі, далі навуцы звыш дзвюх тысяч рэдкіх манет. Сярод іх — грошы Баспурскага царства, Егіпта часоў Пталімеяў. Гэта пацвярджае, што вытокі гандлёвых і культурных сувязей нашых продкаў з краінамі Усходу і Азіі ідуць у далёкае мінулае.

ВАЗА 3 РАДАШКОВІЧАЎ

Ахвотна купляюць прадукцыю аб'яднання «Беларуская мастацкая кераміка». З гарадскога пасёлка Радашковічы, дзе знаходзіцца галаўное прадпрыемства, яе адпраўляюць у Польшкую Народную Рэспубліку, Фінляндыю і іншыя краіны.

Цяпер ідуць вырабы з алімпійскай сімволікай. Аргумент тэт «Алімпіяды-80» выдаў аб'яднанню дыплом на выпуск адзінаццаці рэчаў.

І. ГАЛУБОВІЧ.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. 932.

У Мінску ў Доме фізкультуры вытворчага аб'яднання «Гарызонт» адбыліся фінальныя спаборніцтвы па рухомах гульнях сярод каманд устаноў прафесійна-тэхнічнага навучання БССР. Сярод юнакоў першае месца занялі прадстаўнікі вучылішча № 78 горада Гродна. Мацней-

шай сярод дзяўчынак стала каманда віцебскага вучылішча № 19.
НА ЗДЫМКАХ: алімпійскі мядзведзь вітае ўдзельнікаў спаборніцтваў; каманда ПТУ-78 горада Гродна — пераможца фінальных гульняў.

Фота С. КРЫЦКАГА.

Гумар

Інспектар паліцыі затрымаў на вуліцы маладога чалавека. Прывёў яго ва ўчастак, стаў дапытваць:

— Што вы рабілі ў ноч з 3 на 4 верасня?

— Няўжо вы не помніце, пан інспектар? Я быў тут і расказвай вам, што я рабіў у ноч з 28 на 29 ліпеня!

Свяшчэннік рамантуе табурэтку ў сваім садзе. Рантам ён выяўляе, што за яго дзесянямі спацішка назірае кампанія хлапчукоў.

— Вы што, дзеці мае, хочаце навучыцца забіваць цвікі? — пытаецца свяшчэннік.

— Не, — адказвае адзін з хлапчыкаў, — мы хочам пацуць, што гаворыць свяшчэннік, калі пападае малатком сабе па пальцу.

У цёмным завулку сустрэліся двое мужчын. Адзін выхапіў нож і крыкнуў:

— Грошы!
Другі выягнуў з кішэні пісталет і спытаў:
— Навошта?

— Я хацеў размяняць пяць дзсят далараў...

— Дзядуля не вельмі разлаваўся, калі яго правяралі на тамажні?

— Наадварот. Пры даглядзе знайшлі яго акуллары, якія прапалі тыдзень назад!

— Колькі каштуе пракат верхавага каня ў гадзіну?

— Дваццаць крон.
— А як вы вызначаеце канчатковы час: калі вернецца конь або прыкульгаю я?